

Індивідуальна форма здобуття освіти: огляд оновленої редакції Положення

[Наказом МОН від 05.09.2025 №1213](#) затверджено зміни до [Положення про індивідуальну форму здобуття повної загальної середньої освіти](#) (далі – Положення), які набули чинності 28.10.2025. Аби допомогти освітянам швидко розібратися у нових вимогах і практичних нюансах їх застосування, ми підготували огляд основних норм цього фундаментального документа.

Загальні норми

Згідно з Положенням школи можуть організовувати навчання учнів на будь-якому рівні повної загальної середньої освіти незалежно від місця їхнього проживання такими способами організації освітнього процесу:

- екстернатна (екстернат);
- сімейна (домашня);
- педагогічний патронаж.

Інформація про індивідуальні форми здобуття освіти, які впроваджуються в школі, має бути оприлюднена на її офіційному вебсайті, а керівник закладу освіти має ознайомлювати учнів та їхніх законних представників із порядком її організації, у тому числі з процедурою та періодичністю оцінювання.

Оплата праці педагогічних працівників закладів освіти за проведення навчальних занять за індивідуальною формою здобуття освіти, у тому числі з використанням технологій дистанційного навчання, здійснюється відповідно до законодавства у сфері освіти.

Зарахування та переведення учнів на індивідуальну форму здобуття освіти

Зарахування, переведення та відрахування учнів у закладах освіти державної та комунальної форми власності здійснюється згідно з Порядком, затвердженим [наказом МОН від 16.04.2018 №367](#), зарахування учнів з ООП до спеціальних закладів освіти - відповідно до [наказу МОН від 01.08.2018 № 831](#). Також Положенням визначено такі особливості цих процедур:

- зарахування учнів на індивідуальну форму навчання проводиться зазвичай до початку навчального року **незалежно від наявності вільних місць** у класі;
- переведення учнів (крім педагогічного патронажу) може відбуватися протягом навчального року, але не **пізніше ніж за 3 місяці** до проведення річного оцінювання результатів навчання учнів чи ДПА;

- для учнів, які навчаються (навчались) за кордоном, проживають (проживали) на тимчасово окупованій, неконтрольованій території України, на території населених пунктів на лінії зіткнення, території або території, на якій встановлено режим надзвичайної ситуації, зарахування (переведення) на екстернат здійснюється протягом усього календарного року;

- зарахування (переведення) на індивідуальну форму здобуття освіти здійснюється зазвичай на навчальний рік

Облік здобувачів освіти за індивідуальною формою здійснюється відповідно до [Порядку ведення обліку дітей дошкільного, шкільного віку та учнів](#), затвердженого постановою КМУ від 13.09.2017 № 684 (зі змінами).

Керівник закладу освіти забезпечує реалізацію індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти шляхом розроблення індивідуальних навчальних планів у порядку, визначеному [Законом України «Про повну загальну середню освіту»](#). У разі настання обставин, які [об'єктивно унеможливають відвідування закладу освіти](#) (зокрема проживання на неконтрольованій території, території населених пунктів на лінії зіткнення, території, на якій встановлено режим надзвичайної ситуації або карантин) законні представники учнів можуть надіслати скановану копію підписаного ними індивідуального навчального плану будь-якими засобами зв'язку (факсом, електронною поштою тощо).

Оцінювання результатів навчання учнів

Оцінювання навчальних досягнень школярів здійснюється відповідно до законодавства та може проводитись:

- разом з іншими учнями відповідного класу;
- за окремим розкладом.

Засоби оцінювання визначає педагогічний працівник, а завдання складає заклад освіти з урахуванням очікуваних результатів навчання та особливостей засвоєння освітньої програми, визначених індивідуальним навчальним планом (за його наявності).

Результати оцінювання фіксуються в окремому журналі або у класному журналі, що містить відповідний розділ/додаток для обліку навчальних занять та оцінювання (*крім результатів оцінювання екстернів, які не завершили здобуття певного рівня повної загальної середньої освіти та/або не мають результатів річного оцінювання з окремих навчальних предметів та/або атестації*).

За результатами річного оцінювання та/або ДПА учнів педагогічна рада може прийняти одне з таких рішень:

- про продовження здобуття освіти за індивідуальною формою - якщо встановлені результати навчання учня не нижче середнього рівня;

• про переведення учня на інституційну форму здобуття освіти - якщо встановлено початковий рівень результатів навчання або непроходження учнем річного оцінювання та/або ДПА без поважних причин з одного або декількох навчальних предметів (інтегрованих курсів). Проте ця норма **не застосовується** до школярів, які з поважних причин (стан здоров'я, збройний конфлікт, перебування за кордоном, на неконтрольованій чи окупованій території) не можуть відвідувати навчальні заняття в закладі освіти.

Результати оцінювання зазначаються у свідоцтві досягнень, видача документів про освіту встановленого зразка, у тому числі з відзнакою, здійснюється відповідно до законодавства.

Екстернатна форма здобуття освіти (екстернат)

Екстернатна форма здобуття освіти (екстернат) - це спосіб організації навчання здобувачів освіти, за яким освітня програма повністю засвоюється здобувачем самостійно, а оцінювання результатів навчання та присудження освітньої кваліфікації здійснюються відповідно до законодавства.

Закон України «Про освіту»

Екстернат може бути організований для учнів, які:

із поважних причин (стан здоров'я, збройний конфлікт, проживання (перебування) за кордоном (для громадян України), на неконтрольованій території або на території населених пунктів на лінії зіткнення, території, на

якій встановлено режим надзвичайної ситуації або режим надзвичайного стану тощо) не можуть відвідувати навчальні заняття в закладі освіти або не можуть пройти річне оцінювання. Для таких учнів складання індивідуального навчального плану є **обов'язковим**;

- не завершили здобуття певного рівня повної загальної середньої освіти в закладі освіти та/або не мають результатів річного оцінювання з окремих навчальних предметів та/або ДПА;

- є громадянами України, які здобували або здобувають повну загальну середню освіту за кордоном (в закладах освіти інших країн);

- є іноземцями, особами без громадянства, які постійно проживають чи тимчасово перебувають в Україні, у тому числі біженцями, особами, яким надано тимчасовий чи додатковий захист в Україні, та особами, які звернулися із заявою про визнання біженцем або про надання додаткового чи тимчасового захисту, особами, які утримуються в пунктах тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства;

- прискорено опанували або бажають прискорено опанувати зміст навчальних предметів одного або декількох класів (рівнів повної загальної середньої освіти);

- самостійно опанували або бажають самостійно опанувати зміст окремих навчальних предметів за певний клас. Для таких учнів на підставі заяви (додаток 3 до Положення) навчання може бути організовано в поєднанні з однією з інституційних форм, сімейною (домашньою) формою, педагогічним патронажем без переведення на екстернат; засуджені до довічного позбавлення волі;

- є іноземцями і постійно проживають за кордоном, але бажають здобути освіту в приватних закладах освіти України.

Незалежно від віку екстерном є особа, яка зарахована (переведена) на екстернат для:

- самостійного засвоєння освітньої програми протягом навчального року та проходження річного оцінювання та/або атестації;

- проходження лише річного оцінювання та/або атестації.

В умовах воєнного стану в Україні індивідуальні навчальні плани (у разі їх складення) екстернів можуть передбачати вивчення навчальних предметів (інтегрованих курсів) українознавчого компонента для осіб, які проживають (перебувають):

- на тимчасово окупованій території України відповідно до типової освітньої програми для навчання на рівнях повної загальної середньої освіти осіб, які проживають або проживали на ТОТ України, затвердженої наказом МОН;

- за кордоном та здобувають освіту в очній (денній) формі в суб'єктів освітньої діяльності, що розташовані за кордоном, відповідно до типової освітньої програми для навчання дітей, які виїхали з України внаслідок повномасштабного вторгнення Російської Федерації і здобувають освіту одночасно в закладах освіти країни перебування та України, затвердженої наказом МОН.

Для зарахування (переведення) на екстернат потрібно подати:

- заяву до закладу освіти (додаток 1 до Положення), у якій зазначити підставу;

- відповідні підтверджуючі документи (або зазначити навчальні предмети, з яких необхідно пройти річне оцінювання та/або ДПА).

У Положенні визначено такі особливості подачі заяви:

- особи, які проживають на неконтрольованій чи окупованій території, можуть подати скановану копію заяви будь-якими засобами зв'язку (факсом, електронною поштою тощо));

- неповнолітні особи, які виїхали з таких територій, можуть подати заяву особисто у супроводі родичів або будь-яких повнолітніх осіб, які не є її законними представниками.

Учні, які **не мають документів (копій документів)** про здобуття освіти або результатів оцінювання зараховуються до закладу освіти після оцінювання їхніх результатів навчання за певний клас (рівень повної загальної середньої освіти). Воно проводиться на підставі заяви (додаток 1 до Положення) комісією закладу освіти, в якому організовується екстернат. Її склад, графік проведення оцінювання та перелік завдань з навчальних предметів затверджується наказом керівника закладу освіти створюється комісія, затверджується її склад (голова та члени комісії).

В умовах воєнного стану в Україні річне оцінювання та ДПА (у разі проведення) може здійснюватися **упродовж наступного навчального року** на підставі письмового звернення до закладу загальної середньої освіти одного з законних представників (особисто у разі досягнення повноліття). У такому випадку учням, які завершили навчання у 9-му або 11-му класах, за підсумками визнання результатів навчання видається свідоцтво про базову середню освіту / свідоцтво про повну загальну середню освіту. Додаток до нього видається за результатами річного оцінювання та ДПА (у разі проведення) з урахуванням результатів навчання, визнаних закладом освіти у [Порядку визнання на рівнях повної загальної середньої освіти результатів навчання, здобутих шляхом формальної та/або неформальної освіти у суб'єктів освітньої діяльності, розміщених за кордоном.](#)

Протягом навчального року екстерн має самостійно засвоїти освітню програму та пройти річне оцінювання з усіх навчальних предметів та/або ДПА. Для його проведення керівник закладу освіти має видати наказ, яким затвердити:

- склад комісії;
- графік проведення;
- перелік завдань з навчальних предметів.

Для екстернів, які навчаються за кордоном, проживають на неконтрольованій чи окупованій території, оцінювання може проводитися протягом усього навчального року. Також екстерни, які проживають вищезазначених територіях України, можуть одночасно пройти атестацію за рівні базової та профільної середньої освіти. У такому випадку оцінювання здійснюється у такий спосіб:

- за рівень базової середньої освіти. Результати річного оцінювання визначаються відповідно до освітньої декларації (додаток 4 до Положення), яка заповнюється екстерном без зазначення навчальних предметів «Українська мова», «Українська література», «Історія України», «Географія», «Основи правознавства», «Захист України». Ці результати зазначаються у додатку до відповідного документа про освіту як результати атестації з відповідних навчальних предметів;

- за рівень профільної загальної середньої освіти. Екстерни складають річне оцінювання та атестацію на загальних підставах.

Сімейна (домашня) форма здобуття освіти

Сімейна (домашня) форма здобуття освіти - це спосіб організації освітнього процесу дітей самостійно їхніми батьками для здобуття формальної (дошкільної, повної загальної середньої) та/або неформальної

освіти. Відповідальність за здобуття освіти дітьми на рівні не нижче стандартів освіти несуть батьки.

Закон України «Про освіту»

Сімейна (домашня) форма може бути організована для осіб віком до 18 років, законні представники яких виявили бажання організувати освітній процес самостійно. Школа за територією обслуговування не може відмовити в зарахуванні школяра на цю форму здобуття освіти та має обов'язково проінформувати про цей факт відповідну службу у справах дітей.

В умовах воєнного стану в Україні індивідуальні навчальні плани можуть передбачати вивчення навчальних предметів (інтегрованих курсів) українознавчого компонента для осіб, які проживають (перебувають):

- на тимчасово окупованій території України - відповідно до типової освітньої програми для навчання на рівнях повної загальної середньої освіти осіб, які проживають або проживали на тимчасово окупованій території України, затвердженої наказом МОН;

- за кордоном та здобувають освіту в очній (денній) формі в суб'єктів освітньої діяльності, що розташовані за кордоном, - відповідно до типової освітньої програми для навчання дітей, які виїхали з України внаслідок повномасштабного вторгнення Російської Федерації і здобувають освіту одночасно в закладах освіти країни перебування та України, затвердженої наказом МОН.

Учні проходять підсумкове (семестрове та річне) оцінювання та атестацію, для спостереження за навчальним поступом батьки можуть використовувати портфоліо, в якому фіксувати результати навчання. Для учнів початкових класів за бажанням одного з законних представників може бути проведено додаткове формувальне оцінювання (більше двох разів на рік), яке відбувається шляхом спостереження за учнем у різних видах навчальної діяльності.

Оцінювання (формувальне та підсумкове) проводиться за спільної участі педагогічного працівника та одного з батьків і може бути організовано в освітньому середовищі, звичному для школяра.

Розподіл кількості годин для організації екстернатної та сімейної (домашньої) форми навчання

Оплата праці педагогічних працівників закладів освіти за проведення навчальних занять здійснюється відповідно до законодавства у сфері освіти. Для екстернів і здобувачів освіти за сімейною (домашньою) формою відводиться:

- 1) на проведення формувального, підсумкового (семестрового, річного) оцінювання – 1 навчальна година з кожного навчального предмета;

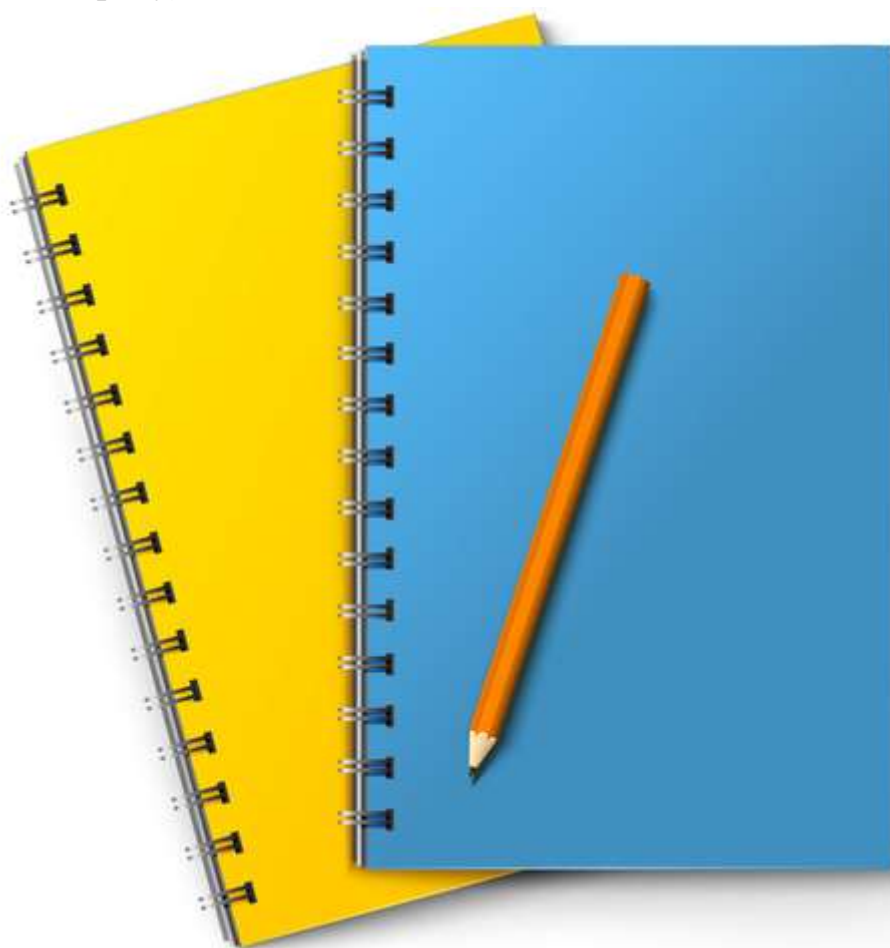
2) на проведення атестації в закладі освіти (якщо вона проводиться не разом з іншими здобувачами освіти відповідного класу):

- з української мови або мови навчання національних меншин (диктант) – 1 навчальна година;

- з інших навчальних предметів: у 1-4 класах – 1 навчальна година з кожного навчального предмета, у 5-9 класах – 2-3 навчальні години, у 10-11(12) класах – 3 навчальні години.

3) на перевірку навчальних (письмових) робіт – 20 хвилин на кожну роботу з української мови або мови національних меншин, 30 хвилин на кожну роботу з інших навчальних предметів;

4) на проведення консультацій – 15 хвилин на одного учня з кожного навчального предмета згідно з графіком, затвердженим керівником закладу освіти (але не більше ніж 3 години на навчальний предмет протягом навчального року).

Педагогічний патронаж

Педагогічний патронаж – це спосіб організації освітнього процесу педагогічними працівниками, що передбачає забезпечення ними засвоєння освітньої програми здобувачем освіти, який за психофізичним станом або з інших причин, визначених законодавством, зокрема з метою забезпечення доступності здобуття освіти, потребує такої форми.

Закон України «Про освіту»

Педагогічний патронаж може бути організовано для здобувачів освіти віком до 18 років (за винятком подовження навчання дітей з ООП), які:

1) Здобувають початкову, базову середню освіту і проживають (перебувають) у селах і селищах (у разі, якщо загальна кількість учнів одного року навчання не дозволяє утворити клас, у тому числі на рівні початкової освіти - з'єднаний клас (клас-комплект)).

Оплата праці педагогічних працівників здійснюється з розрахунку:

- 5 годин на тиждень на кожного здобувача освіти 1-4 класів;
- 8 годин на тиждень на кожного здобувача освіти 5-9 класів;
- 12 годин на тиждень на кожного здобувача освіти 10-11(12) класів;

2) Перебувають на стаціонарному лікуванні в закладах охорони здоров'я або яким надається реабілітаційна допомога у стаціонарних умовах (якщо такі особи не можуть відвідувати навчальні заняття у класах, створених безпосередньо за місцем лікування або надання реабілітаційної допомоги). Педагогічний патронаж організовується **при найближчому за розташуванням до місця лікування закладі освіти**, визначеному відповідним органом управління у сфері освіти. За наявності 5 і більше осіб у такому закладі освіти навчання може здійснюватися у групі (за потреби - протягом навчального року). Контингент таких здобувачів освіти ураховується в статистичних звітах тих закладів освіти, у яких вони навчаються постійно та з яких вони не відраховуються. Результати виконання індивідуального навчального плану та результати оцінювання вказуються у довідці, що видає заклад освіти, за формою згідно з додатком 5 до цього Положення.

Оплата праці педагогічних працівників здійснюється з розрахунку:

- 10 годин на тиждень на кожного здобувача освіти 1-4 класів;
- 14 годин на тиждень на кожного здобувача освіти 5-9 класів;
- 16 годин на тиждень на кожного здобувача освіти 10-11(12) класів.

3) За станом здоров'я не можуть здобувати повну загальну середню освіту за денною формою (відповідно до висновку ЛКК закладу охорони здоров'я або медичного висновку про стан здоров'я дитини за формою, затвердженою МОЗ). Педагогічний патронаж організовують заклади освіти, до яких вони зараховані.

Оплата праці педагогічних працівників здійснюється з розрахунку:

- 10 годин на тиждень на кожного здобувача освіти 1-4 класів;
- 14 годин на тиждень на кожного здобувача освіти 5-9 класів;
- 16 годин на тиждень на кожного здобувача освіти 10-11(12) класів.

4) Взяті під варту або засуджені до позбавлення волі на певний строк, для яких організовується здобуття освіти відповідно до законодавства (у разі якщо кількість здобувачів освіти не дозволяє утворити клас).

Оплата праці педагогічних працівників здійснюється з розрахунку:

- 5 годин на тиждень на кожного здобувача освіти 1-4 класів;
- 8 годин на тиждень на кожного здобувача освіти 5-9 класів;
- 12 годин на тиждень на кожного здобувача освіти 10-11(12) класів.

5) Є дітьми-біженцями, дітьми, чиї законні представники звернулися із заявами про визнання біженцями або особами, які потребують захисту, дітьми іноземців та осіб без громадянства, які утримуються в пунктах тимчасового перебування іноземців.

Оплата праці педагогічних працівників здійснюється з розрахунку:

- 5 годин на тиждень на кожного здобувача освіти 1-4 класів;
- 8 годин на тиждень на кожного здобувача освіти 5-9 класів;
- 12 годин на тиждень на кожного здобувача освіти 10-11(12) класів.

6) Проживають (перебувають) на тимчасово окупованій території України.

Оплата праці педагогічних працівників здійснюється з розрахунку:

- 5 годин на тиждень на кожного здобувача освіти 1-4 класів;
- 8 годин на тиждень на кожного здобувача освіти 5-9 класів;
- 12 годин на тиждень на кожного здобувача освіти 10-11(12) класів;

Педагогічний патронаж **не організовується**, якщо кількість учнів не дозволяє утворити клас з дистанційною формою навчання (дистанційний клас). Таке обмеження **не застосовується** для учнів, які проживають (перебувають) на тимчасово окупованій території України.

Персональний склад педагогічних працівників закладу освіти, які здійснюють педагогічний патронаж, та кількість навчальних годин з навчальних предметів, обов'язкових для вивчення, визначаються наказом керівника закладу освіти на підставі заяви батьків та відповідних підтверджуючих документів. У разі, якщо навчальні заняття, консультації, оцінювання проводяться не індивідуально, а для групи здобувачів освіти, оплата праці педагогічних працівників здійснюється відповідно до розрахунку **не більше ніж на одного здобувача освіти**.

Педагогічний патронаж передбачає:

- надання освітніх послуг відповідно до потреб дитини та у формі, яка найбільш відповідає її стану та індивідуальним можливостям;
- можливість учня періодично долучатися до учнівського колективу з метою соціалізації (у межах загальношкільних освітніх заходів);
- взаємодію педагогічних працівників із закладами охорони здоров'я, закладами соціального захисту дітей, ІРЦ;
- контроль керівника закладу освіти за виконанням освітньої програми, яку опановує здобувач освіти.

За бажанням здобувача освіти та одного з батьків, інших законних представників (з відповідним зазначенням в індивідуальному навчальному плані) навчальні заняття, консультації, оцінювання можуть проводитися:

- за місцем проживання здобувача освіти або в закладі освіти;
- індивідуально або для групи здобувачів освіти.

Учні проходять формувальне, поточне, підсумкове (тематичне, семестрове та річне) оцінювання, а також ДПА відповідно до законодавства. Формувальне оцінювання відбувається шляхом спостереження педагогічним працівником за учнем у різних видах навчальної діяльності або за допомогою інших засобів формувального оцінювання.

Матеріали